

Sygn. akt VII U 1554/16

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31.05.2017 r.

Sąd Okręgowy / Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia : SSO Joanna Sawicz

Protokolant : st. sekretarz sądowy Gabriela Zaborowska

przy udziale - - -

po rozpoznaniu w dniu 31.05.2017 r. w Świdnicy

sprawy **Z. J.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę

na skutek odwołania **Z. J.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

z dnia 22.09.2016 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 22.09.2016 r. znak: (...) w ten sposób, iż przyznaje powodowi Z. J. prawo do emerytury od dnia 28 sierpnia 2016 r.

Sygn. akt VII U 1554/16

UZASADNIENIE

Z. J. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 22.09.2016 r. znak: (...) o odmowie prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania wnioskodawca wskazał, do ogólnego stażu pracy powinien zostać uwzględniony okres 29.08.1972-16.10.1973 r. pracy w gospodarstwie rolnym rodziców.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie podnosząc, że wnioskodawca nie wykazał posiadania 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Stron pozwana nie uwzględniła wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców 29.08.1973-16.10.1973 r., ponieważ nie został udowodniony fakt posiadania gospodarstwa rolnego przez ojca wnioskodawcy, a KRUS Oddział w W. nie potwierdził faktu posiadania gospodarstwa rolnego, zaś grunty przydzielone w formie deputatu nie są traktowane jako indywidualne gospodarstwo rolne.

Sąd ustalił, co następuje:

M. J., ojciec wnioskodawcy Z. J., z dniem 01.03.1959r. został zatrudniony w Nadleśnictwie J. jako robotnik leśny. Na podstawie zawartej umowy o pracę, na czas trwania stosunku pracy M. J. otrzymał od pracodawcy do użytkowania **obiekt rolny** składający się z 1 ha łąki, 0,50 ha pastwiska oraz 0,80 ha gruntu ornego, a także budynek mieszkalny położony w J. przy ul. (...) wraz z budynkiem gospodarczym. W § 7 umowy o pracę strony stosunku pracy zastrzegły, że ww. budynki i grunty mogą być używane tylko przez M. J. oraz członków rodziny, za których uważa się rodziców, małżonka, dzieci oraz krewnych będących na jego wyłącznym utrzymaniu. Grunty i budynki gospodarcze mogły być używane tylko do prowadzenia gospodarstwa. Równocześnie słomę pozyskaną z przydzielonego gruntu M. J. był zobowiązany użytkować we własnym gospodarstwie, a wyprodukowany nawóz wyłącznie na użyźnianie oddanego do użytkowania gruntu (§ 10 umowy). Stosunek pracy M. J. uległ rozwiązaniu z dniem 31.12.1981 r. w związku z przejściem na emeryturę.

dowód: akta osobowe M. J. z zatrudnienia w Nadleśnictwie J. , zaświadczenie Nadleśnictwa J. k.19 , k.22 akt emerytalnych wnioskodawcy , pismo Nadleśnictwa J. k.23 akt sprawy

Z. J. (ur. (...)), wiek 16 lat ukończył w dniu (...) Wnioskodawca od dnia 09.04.1959 r. do dnia 18.02.1983 r. był zameldowany w J., przy ul. (...), mieszkając tam wraz z rodzicami i rodzeństwem. W 1971 r. wnioskodawca ukończył szkołę podstawową i nie podejmował dalszej nauki, pozostając bez zatrudnienia do dnia 17.10.1973 r. Wnioskodawca mieszkał w domu rodziców, pomagając przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Ojciec wnioskodawcy, M. J., jak każdy pracownik Nadleśnictwa J. w ramach zatrudnienia użytkował działkę należącą do nadleśnictwa, około 2,5 ha w zależności od klasy gruntu, jako gospodarstwo własne. Dodatkowo użytkowane były łąki, na których prowadzony był wspólny wypas tak, aby większa ilość ziemi pozostawała w użytkowaniu pracowników zatrudnionych w lasach. M. J. w rzeczywistości użytkował około 4 ha, ponieważ użytkował grunty otrzymane na podstawie umowy o pracę do samodzielnego użytkowania oraz działkę do wspólnego wypasu. Ponadto M. J. dzierżawił grunty rolne również od gminy, wskutek czego całkowity areal będący w jego posiadaniu wynosił około 8 ha. Na gruntach tych prowadzona była uprawa ziemniaków i zboża, a także hodowla krów, świń i owiec (w stadzie około 40 sztuk).

W rodzinach pracowników nadleśnictwa utrzymywał się model, w którym mąż pracował w lesie, natomiast w gospodarstwie rolnym pracowali żona i dzieci. Tak samo było w rodzinie M. J., który był pracownikiem leśnym, natomiast w gospodarstwie rolnym prowadzonym na gruntach oddanych do użytkowania przez nadleśnictwo, pracowała jego żona oraz dzieci, w tym wnioskodawca Z. J.. Wnioskodawca wykonywał wówczas wszystkie prace związane z gospodarstwem, przy żniwach, przy oborniku i czyszczeniu obory, przy zwierzętach, w tym strzyżeniu owiec, a produkty z gospodarstwa były oddawane do skupu. Wszystkie te prace wnioskodawca wykonywał od wczesnych lat dziecięcych, przez kilka godzin dziennie, do zachodu słońca. Pozostając przy rodzicach również po podjęciu zatrudnienia, wnioskodawca w dalszym ciągu pomagał przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

dowód: akta emerytalne wnioskodawcy ; teczka dowodu osobistego wnioskodawcy ; zeznania świadków W. P. i M. G., zeznania wnioskodawcy e-protokół k.61 akt sprawy

W okresie 17.10.1973-09.06.1975 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładzie (...) we W., Oddziale Produkcji Rolnej w L. jako ładowacz materiałów budowlanych, a następnie stolarz maszynowy. Następnie w okresie 05.07.1975-31.08.1977 r. wnioskodawca pracował jako junak (...) tokarz na przyuczeniu oraz tokarz po przyuczeniu w (...) Fabryce (...). W trakcie tego zatrudnienia, w dniu 18.06.1977 r. wnioskodawca ukończył (...) Szkołę Zawodową dla Dorosłych we W. w zawodzie tokarza.

W okresie 29.09.1977-30.09.1982 r. wnioskodawca był pracownikiem (...) Przedsiębiorstwa (...) we W., przy czym w okresie 01.07.1978-30.09.1982 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych – maszynistów robót ziemnych, na stanowisku maszynisty koparki, otrzymując z tego tytułu świadectwo

wykonywania prac w warunkach szczególnych. Następnie w okresie 04.10.1982-14.05.1985 r. wnioskodawca pracował jako operator ciągnika DT w Nadleśnictwie J. w J.. Kolejne zatrudnienie przypadało na okres 05.01.1986-27.02.1987 r. w Kopalniach (...) w B., na stanowisku tokarza, ślusarza. Z kolei w okresie 04.03.1987-17.06.1999 r. wnioskodawca był zatrudniony w kopalni (...) jako konserwator (...) na powierzchni. Z tego tytułu pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych.

dowód: akta emerytalne wnioskodawcy , akta kapitałowe wnioskodawcy , akta osobowe z zatrudnienia wnioskodawcy w Nadleśnictwie J. oraz KWK (...)

W dniu 17.08.2016 r. wnioskodawca złożył u strony pozwanej wniosek o wcześniejszą emeryturę, załączając m.in. zeznania świadków W. P. i M. G., pisemne wyjaśnienia uzupełniające dotyczące pracy w gospodarstwie rolnym, oświadczenie rodziców, zaświadczenia uzyskane z Nadleśnictwa J..

Zaskarżoną decyzją z dnia 22.09.2016 r. strona pozwana odmówiła wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury wskazując, że wnioskodawca nie udokumentował co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Strona pozwana uwzględniła wnioskodawcy 24 lata 5 miesięcy i 4 dni ogólnego stażu pracy, nie uwzględniając okresu pracy w gospodarstwie rolnym 29.08.1972-16.10.1973 r.

dowód: akta emerytalne wnioskodawcy

Bezspornym w sprawie było, że wnioskodawca spełnił warunki w zakresie wymaganego wieku, udokumentowania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych (15 lat 8 miesięcy i 11 dni) oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym do ZUS.

okoliczność bezsporna

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie wniesione przez Z. J. zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2016.887 t.j.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku 60 lat dla mężczyzn, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn;
- okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn.

Powyższa emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

W myśl art. 32 ust. 2 w/w ustawy za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia, oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje prawo do emerytury ustala się na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43). Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia, pracownik nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn

- ma wymagany okres zatrudnienia 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W niniejszej sprawie, zważywszy na treść decyzji i odwołania, bezspornym pozostawało, że wnioskodawca ukończył 60-ty rok życia oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Bezspornym pozostawało również, że wnioskodawca udokumentował posiadanie co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, bowiem strona pozwana uwzględniła wnioskodawcy 15 lat 8 miesięcy i 11 dni takiej pracy.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było natomiast ustalenie okresu składkowego i nieskładkowego wnioskodawcy na dzień 31.12.1998 r., ponieważ strona pozwana uwzględniła wnioskodawcy ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 24 lat 5 miesięcy i 4 dni, odmawiając doliczenia do tego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym 29.08.1972-16.10.1973 r.

W myśl art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również okres pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia, przypadający przed dniem 1 stycznia 1983 r., traktując go, z zastrzeżeniem art. 56, jak okres składkowy, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W niniejszej sprawie okresem niezbędnym do uzupełnienia, brakującym do wymaganego 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego jest okres 6 miesięcy i 26 dni. Przy czym wnioskodawca wskazywał, że po ukończeniu 16 roku życia pracował w gospodarstwie rodziców do podjęcia zatrudnienia w dniu 17.10.1973 r., a także po tym okresie, z uwagi na wspólne zamieszkiwanie.

Mając na uwadze okres, którego uwzględnienia domagał się wnioskodawca, koniecznym jest przytoczenie treści przepisów obowiązującego w tym okresie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych z dnia 28 listopada 1964 r. (Dz.U.1964.45.304 ze zm.). Zgodnie z § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym w okresie 08.08.1972-30.03.1981 r. nieruchomość uważa się za rolną, jeżeli jest lub może być użytkowana na cele produkcji rolnej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej. Nie uważa się za nieruchomość rolną nieruchomości należących do tej samej osoby lub osób, jeżeli ich łączny obszar nie przekracza 0,5 ha. § 2 ust. 1 i 3 tego rozporządzenia stanowił, że za gospodarstwo rolne uważa się wszystkie należące do tej samej osoby (osób) nieruchomości rolne, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z budynkami, urządzeniami, inwentarzem żywym i martwym, zapasami oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Do gospodarstwa rolnego zalicza się również lasy i grunty leśne oraz nieużytki należące do właściciela nieruchomości określonych w ust. 1, jeżeli stanowią lub mogą stanowić z tymi nieruchomościami zorganizowaną całość gospodarczą.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika niewątpliwie, że wraz z podjęciem zatrudnienia w Nadleśnictwie J. ojciec wnioskodawcy otrzymał do użytkowania grunty, mające stanowić własne gospodarstwo rolne pracownika. Ojciec wnioskodawcy korzystał również z łąk służących do wypasu, wspólnych dla wszystkich zatrudnionych w nadleśnictwie. Ponadto nie ulega wątpliwości, że dzierżawił grunty rolne z zasobów gminnych, ponieważ mógł w ten sposób zwiększyć wielkość upraw, a co za tym idzie plonów koniecznych dla utrzymania rodziny. W ocenie Sądu nie ma przy tym znaczenia fakt, że w zasobach dokumentacji gminnej nie zachowały się żadne dokumenty potwierdzające dzierżawy gruntów. Trzeba wskazać, że dokumenty te po okresie archiwizacji mogły zostać wybrakowane, ale nie przesądza to, że pomiędzy stronami takich umów dzierżawy nie było. Mając na uwadze zeznania świadków i wnioskodawcy, a także oświadczenie rodziców wnioskodawcy znajdujące się w aktach ZUS, Sąd nie ma wątpliwości, że M. J. dzierżawił grunty z zasobów gminnych, znacznie powiększając obszar prowadzonego gospodarstwa rolnego. Nie można również twierdzić, aby grunty oddane przez pracodawcę należało uznać za deputat, pomimo takiego sformułowania użytego w pismach Nadleśnictwa J.. Z treści umowy o pracę wynika, że grunty te

zostały oddane do użytkowania w celu prowadzenia własnego gospodarstwa, zatem niewątpliwym jest że M. J. i jego żona prowadzili wspólnie takiego gospodarstwo rolne.

Nie ulega także wątpliwości, że w okresie zamieszkiwania w domu rodzinnym, a jak wynika z zaświadczenia o zameldowaniu miało to miejsce do dnia 18.02.1983 r., wnioskodawca stale pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, wykonując w nim wszystkie prace polowe oraz przy zwierzętach hodowlanych. Z relacji świadków i wnioskodawcy wynika jednoznacznie, że wnioskodawca od dziecka pracował w tym gospodarstwie, jak również jakie czynności były przez niego wykonywane.

Należy zauważyć, że okoliczności objęte sporem dotyczą lat 1972-1973., w których powszechnym było, że gospodarstwa rodzinne były prowadzone przez większość rodzin zamieszkujących obszary wiejskie. Gospodarstwa te nie musiały posiadać dużego areалу powierzchni rolnej, a jak wynika z cyt. wyżej rozporządzenia z dnia 28.11.1964 r. minimalny areal nieruchomości rolnej wynosił 0,5 ha, czyli znacznie mniej niż pozostawało w posiadaniu M. J.. Nadto faktem powszechnie znanym jest, że w okresie objętym sporem areal gospodarstw rolnych był niewielki i rzadko przekraczał 10 ha; najczęściej były to gospodarstwa rodzinne o powierzchni paru ha, w których w celu zapewnienia utrzymania rodziny, każdy z jej członków był zobowiązany do pracy w gospodarstwie, stosownie do wieku, możliwości fizycznych i ilości czasu. Powyższe odnosiło się również do małoletnich dzieci, które stale pomagały rodzicom przy wykonywaniu prac polowych, zbieraniu plonów, oporządzaniu zwierząt gospodarskich. W ten sposób pomagał rodzicom również wnioskodawca.

Jak wynika z treści umowy o pracę ojca wnioskodawcy, z dniem zawarcia umowy o pracę otrzymał on od pracodawcy do użytkowania grunty, celem prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego. W tym miejscu podkreślenia wymaga okoliczność, że jakkolwiek powód i świadkowie posługują się pojęciem "deputat rolny" to faktycznie oddanie gruntów rolnych do użytkowania na wyłączność pracownikowi, takiego charakteru nie miało. Deputat bowiem odnosi się do części i wynagrodzenia za pracę dostarczaną w naturze, np. węgiel dla górników, drewno opałowe dla leśników. Natomiast w tym przypadku pracownik mógł użytkować grunty należące do Nadleśnictwa. Dodatkowo ojciec powoda dzierżawił część gruntów od gminy.

Mając na uwadze, że ojciec wnioskodawcy pracował zawodowo w Nadleśnictwie J., obowiązek prowadzenia gospodarstwa rolnego na powierzchni działek i w budynku gospodarczym otrzymanym od nadleśnictwa spoczywał na matce wnioskodawcy. W pracach gospodarczych pomagały jej dzieci, w tym wnioskodawca. Nie ulega wątpliwości, że wnioskodawca te prace wykonywał, tym bardziej że po ukończeniu szkoły podstawowej w 1971 r. nie kontynuował nauki szkolnej, nigdzie nie pracował, pozostawał "przy rodzicach na gospodarstwie". Wnioskodawca mógł zatem przez większość dnia wykonywać prace rolne i hodowlane w gospodarstwie rodziców, ponieważ nie posiadał innych zajęć szkolnych i zawodowych. Wnioskodawca podjął zatrudnienie na podstawie umowy o pracę dopiero od dnia 17.10.1973 r., tj. dwa lata po ukończeniu szkoły podstawowej, a naukę w zasadniczej szkole zawodowej podjął jeszcze w terminie późniejszym. Trudno jest zatem sądzić, aby przez tak długi okres mieszkał w domu rodzinnym, z rodzicami, nie pomagając w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Tym bardziej w sytuacji, gdy ojciec wnioskodawcy pracował zawodowo w Nadleśnictwie J. i nie mógł poświęcać pracy w gospodarstwie większej ilości czasu. Większość obowiązków musiał wykonywać wnioskodawca, wraz z innymi członkami rodziny.

Z tych też względów Sąd uznał, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców przez cały sporny okres 29.08.1972-16.10.1973 r., co stanowi łącznie 1 rok 1 miesiąc i 19 dni i okres ten w całości podlega uwzględnieniu do ogólnego stażu pracy wnioskodawcy. Mając na uwadze, że strona pozwana uwzględniła wnioskodawcy ogólny staż pracy w wymiarze 24 lat 5 miesięcy i 4 dni, doliczenie okresu uzupełniającego pracy w gospodarstwie rolnym powoduje spełnienie przez wnioskodawcę przesłanki posiadania ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 31.12.1998 r.

Ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd oparł się o dokumenty zawarte w aktach emerytalnych wnioskodawcy i jego ojca – M. J., akta osobowe z zatrudnienia w Nadleśnictwie J. wnioskodawcy i jego ojca, akta kapitału początkowego oraz zeznania świadków W. P. i M. G. oraz wnioskodawcy, które należało uznać w myśl art.

233 § 1 k.p.c. za wiarygodne, mając na uwadze zasady logiki i doświadczenia życiowego. W szczególności w zakresie oceny pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym w okresach spornych należało uznać te zeznania za wiarygodne. Gospodarstwo rodziców wymagało pomocy przy jego prowadzeniu, zważywszy, że większość prac wykonywało się wówczas ręcznie, praca w gospodarstwie nie była zmechanizowana. Jednocześnie należy wskazać, że strona pozwana nie kwestionowała okoliczności podnoszonych w tych zeznaniach, co w trybie art. 230 k.p.c. należy uznać za przyznane.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, iż wnioskodawca spełnił warunki do przyznania emerytury, co skutkowało zmianą zaskarżonej w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.